

A denaturált szeszről

WANKA FERENC

Budapest Főváros Vegyészeti és Élelmiszervizsgáló Intézete, Budapest

Érkezett: 1955. szeptember 30.

Az italgyártási célokat szolgáló szeszt az állam szeszjövedéki forgalmiadóval terheli, tehát fogyasztási ára is lényegesen magasabb az égetési és ipari célokra használt szesznél. Az esetleges visszaélések megakadályozására, valamint a szeszjövedéki forgalmiadóbevételek biztosítására az olcsóbb áron forgalomba kerülő égetési és ipari szeszt az állam denaturálás által szeszestítéskészítésére alkalmatlanná teszi. A denaturálás az előírt általános denaturáló szerrel történik, melytől megkívánjuk, hogy jó denaturáló hatása által a szabadforgalomba kerülő adómentes szeszt törvényellenesen felhasználni ne lehessen és a denaturált szeszben még nagy higításban is kimutatható legyen. Eme körülményeknek teljesen megfelel a jelenleg használatos denaturálószerünk, melynek összetételét a 6.520/330/1951. II. e. P. M. számú rendelet írja elő.

A rendelet szerint az általános denaturálószer jelenlegi összetétele a következő:

- 12 térfogatrész benzin,
- 4 térfogatrész benzol,
- 3 térfogatrész piridin,
- 1 térfogatrész pótszer.

A pótszer összetétele titkos és célja az, hogy a denaturálószer egyébként ismeretes és máshonnan is beszerezhető többi alapanyagainak felhasználásával ne lehessen a hivatalos szervek megkerülésével denaturálószeret készíteni. A fenti összetételű denaturálószerből 2 litert kell 100 hektoliterfok szeszhez hozzákeverni. Eszerint a denaturált szeszben mintegy

1,2 % benzín,
0,3 % piridin,
0,4 % benzol,
0,1 % pótszer

van.

A denaturált szesz készítésére a szeszfinomításnál keletkező elő-utópárlatot egyesítve használják fel. Előpárlat alatt összetétel szempontjából olyan anyagokkal szennyezett szeszt értünk, melyeknek forrpontja általában a szesz forrpontjánál alacsonyabb. Ide tartoznak főleg az aldehidek és észterek. Az utópárlat pedig olyan erjedési mellékterméket tartalmazó szennyezett szesz, melynek forrpontja általában magasabb a szesz forrpontjánál. A keftő elegyből igen jó minőségű denaturált szesz készíthető.

Újabban felmerült a terv szennyezett szeszek regenerálása útján előállított szeszeknek denaturált szesz készítésére való felhasználására.

A denaturált szesz minőségi összetételét, forgalombahozatalát a már említett 6.520/330/1951. II. e. P. M. sz. rendelet, valamint az MNOSZ 9552. sz. szabvány szabályozza. A denaturált szesz kétféle minőségben kerül forgalomba, nevezetesen 95 és 90 tf. % alkoholtartalommal. Mindkét minőségű denaturált szesztől megköveteljük, hogy tiszta, átlátszó, legfeljebb gyengén színeződött és üledékmentes legyen. Savtartalma legfeljebb 0,15g/liter lehet abszolút alkoholra számítva, ecetsavban kifejezve. A denaturált szeszek vizsgálatánál nem nélkülözhető a fenolftaleinpróba sem, mert igenlő esetben az általános denaturálószerrel készült denaturált szeszre mutat.

Az iparvállalatok részéről ismételten merültek és merülnek fel panaszok, hogy a denaturált szesszel huzamosabb időn át dolgozók (pl. politúrozók) fejfájásról, szédülésről, levertségről, általában rosszullétről panaszkodnak, kezükön nehezen gyógyuló ekcémák keletkeznek. A panaszok okát a nem megfelelő minőségű denaturált szeszben keresik, holott ismételt vizsgálataink alapján a panasz tárgyát képező denaturált szeszről megállapítottuk, hogy összetétele a követelményeknek megfelel és az általános denaturálószerből az előírt mennyiségeket tartalmazza. Az előfordult üzemi mérgezési panaszokkal kapcsolatban beigazolást nyert, hogy a tünetek csak rosszul szellőztetett helyiségekben dolgozóknál voltak észlelhetők. Míhelyt a megfelelő szellőzésről gondoskodás történt, a panaszok is megszűntek. Ami pe-

dig a kezeken jelentkező bőrrepedéseket, ekcémákat illeti, állandó használat esetén nemcsak a denaturált szesz, hanem a tiszta finom szesz használata is kiszáritaná, zsirtalanítaná a bőrt és előidézné az említett bajokat, melyek csak megfelelő kézikendőcsők egyidejű, kötelező használata mellett volnának megszüntethetők.

A denaturált szesznek egészségre káros hatását főleg a piridinnek tulajdonítják. Tudjuk, hogy a piridin idegméreg, melynek toxikus adagja emberre elég magas. *Distler* önkísérlete szerint 2 g bevétele még hatástalan volt. Viszont magával a piridinnel dolgozó munkásoknál krónikus mérgezési tüneteket is észleltek: szédülést, fejfájást és garathurutot. A piridinmérgezési tünetek ismeretében sem tartjuk valószínűnek, hogy a denaturált szeszben előforduló piridin ilyen alacsony koncentrációban (0,3%) csupán párolgás útján méreghatását jól szellőző helyiségben ki tudná fejteni. Ugyanis elsősorban a nyers piridin idéz elő mérgezéseket, mely metilpiridineket (picolin, lutidin és kollidin) tartalmaz, viszont a denaturált szeszünkben jelenleg nincs nyers piridin.

A benzinből és a benzolból a denaturált szesz oly csekély mennyiségét tartalmaz, hogy mérgezési tüneteket nem idézhet elő.

A leírtak alapján megállapítható, hogy a denaturált szesszel szemben támasztott kifogások nem helytállóak, a denaturált szesz a minőségi követelményeknek megfelel és az egészségügyi hatóságok által előírt óvintézkedések betartása mellett a netalán felmerült panaszok is megszüntethetők.